

Extreem winterweer: extreme aantallen meeuwen op het strand.

Hein Verkade

Als je over het strand wandelt, ben je nooit alleen. Met mooi weer kun je over de hoofden lopen en word je links en rechts door honden ingehaald. Maar wanneer het hard waait en regent, is het strand bijna voor jou alleen. Er zit een patroon in de drukte op het strand dat vooral wordt bepaald door het weer en de dag van de week.

Op het strand zijn ook altijd meeuwen. Als je daar een beetje op let, blijken ook de meeuwen op het ene moment veel talrijker dan op het andere moment. Zo kun je op een mooie zondagmiddag naast de vele bezoekers soms duizenden meeuwen langs de waterkant zien lopen, terwijl het er een week later, onder dezelfde weersomstandigheden, maar een handje vol zijn. Er zit dus vast ook een patroon in het voorkomen van de meeuwen. Zij laten zich niet door het mooie weer en de dag van de week leiden. Maar wanneer is het strand dan aantrekkelijk voor meeuwen?

In het voorjaar en de zomer zijn de meeuwen nooit talrijk op het strand. Het is de periode waarin er voor het nageslacht wordt gezorgd. De meeste vogels zitten dan dicht bij de kolonies. Grote kolonies zijn niet in onze omgeving te vinden, maar op de Waddeneilanden en in Zeeland. Na de broedtijd verschijnen ze met hun uitgevlogen jongen langs de hele kust. In het najaar en de winter is de kans op veel meeuwen op het Noordwijkse strand dus veel groter. Maar ook dan kunnen de aantallen enorm verschillen. De winter van 2011/2012 was zo'n winter met soms extreem hoge, maar soms ook extreem lage aantallen.

Reeds vele jaren worden de vogels op het strand geteld tussen de strandpalen 81 en 71. Dit traject van 10 kilometer loopt van de vuurtoren in Noordwijk tot de provinciegrens met Noord-Holland. Zelfs na zo'n 13 jaar tellen, kun je je nog verbazen over de grote verschillen per telling zoals die in 2012 optraden (zie tabel).

Tellingen 24 januari -5 maart 2012				
Datum	24-jan	6-feb	20-feb	5-mrt
Temperatuur	6 gr. C	-7 gr.C	4 gr. C	6 gr. C
DODAARS	0	1	0	0
FUUT	1	0	0	0
SCHOLEKSTER	24	23	62	44
ZILVERPLEVIER	0	3	0	0
KANOET	0	1	0	0
DRIETEENSTRANDLOPER	191	96	118	94
BONTE STRANDLOPER	0	7	1	0
WULP	0	1	0	0
ROSSE GRUTTO	0	1	0	0
KOKMEEUW	2.486	17	2.256	1
STORMMEEUW	2.848	157	5.943	0
ZILVERMEEUW	5.759	344	6.322	18
KLEINE MANTELMEEUW	10	0	54	1
GROTE MANTELMEEUW	133	11	28	0
DWERGMEEUW	1	0	0	0
DRIETEENMEEUW	43	0	1	0
KAUW	6	1	0	0
ZWARTE KRAAI	30	26	15	16
Totaal	11.532	689	14.800	174

In de tabel staan alle vogels die op het strand werden waargenomen tijdens de vier tellingen van 24 januari tot 5 maart 2012. Er zit steeds een periode van ongeveer twee weken tussen de tellingen. Wat direct opvalt, zijn de enorme verschillen per bezoek. Het zijn met name de meeuwen die voor de extreme aantallen zorgen. Maar wat is nu de oorzaak van dit verschijnsel?

Daarvoor kijken we allereerst naar de weersomstandigheden in de winter van 2012. Het was een merkwaardige winter. Van begin december tot eind januari wordt het weer gedomineerd door een sterke westcirculatie. Dit levert meestal veel regen, hoge temperaturen en harde aanlandige wind op. Eind januari slaat het weer plotseling om. We belanden in een koudegolf met extreem lage temperaturen en ijzige oostenwinden. In een aantal nachten komt de temperatuur zelfs langs de kust onder de -10 graden uit. Echter, strenge heren regeren niet lang en na 12 dagen is het gedaan met het winterweer en keert de westcirculatie terug. De temperaturen komen weer ruim boven nul en perioden met harde westenwinden en rustig weer wisselen elkaar af.

Tijdens een periode met harde westenwinden wordt de zeebodem door de golfslag en de stroming flink omgewoeld. Veel schelpdieren raken los van de bodem en spoelen massaal aan op het strand. Dit betekent een enorm voedselaanbod voor de meeuwen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er na twee maanden met westenwinden meer dan 10.000 meeuwen op het strand zitten op 24 januari. Duizenden Kok-, Storm-, en Zilvermeeuwen doen zich tegoed aan het feestmaal. Het aantal van 43 Drieteenmeeuwen valt hierbij in het niet maar is zeker zo opmerkelijk. Drieteenmeeuwen zijn, nog meer dan de andere meeuwen, echte zeevogels die alleen tijdens westerstormen langs de kust verschijnen. Zij blijven dan altijd vliegen en komen alleen op het strand terecht als zij iets mankeren. Door de aanhoudende stormen in 2012 verzwakken een recordaantal vogels die uitgeput op het strand belanden. Drieteenmeeuwen zoeken hun voedsel op zee en reageren niet op de enorme hoeveelheid aanspoelsel op het strand. Zij rusten alleen maar uit langs de waterkant.

Doordat de voedselaanvoer eind januari onder invloed van de oostenwind stopt is het snel over met de pret. Dan komen de meeuwen al gauw in de problemen. Er is meer energie nodig om de lichaamstemperatuur op peil te

houden, terwijl er nauwelijks nog voedsel voorhanden is. Er is maar één oplossing: maken dat je wegkomt. Massaal verdwijnen de vogels in westelijke en zuidelijke richting, waar mildere temperaturen en hopelijk meer voedsel te vinden zijn. Het is op 6 februari extreem stil op het strand bij -7 graden. Niet dat het saai is, want het winterweer zorgt voor ongewone soorten als een Dodaars, Wulp, Kanoet, Rosse Grutto en Bonte Strandlopers, vermoedelijk verzwakte vogels die de bevroren Waddenzee zijn ontvlucht. Deze zijn na de terugkeer van het milde weer na 10 februari weer snel verdwenen en ook de meeuwen keren massaal terug na de eerste westerstorm. De aantallen Kok- en Zilvermeeuwen zijn ongeveer gelijk aan die voor de winterse periode, maar het aantal Stormmeeuwen is nu zelfs verdubbeld! Veel Stormmeeuwen overwinteren onder normale omstandigheden in het Oostzeegebied. Hier sloeg de koude nog feller toe dan bij ons. Veel Stormmeeuwen zoeken een veilig heenkomen in zuidwestelijke richting. Mogelijk ontmoeten zij op de Noordzeestranden de meeuwen die door de volgende extreme weersomslag alweer in noordelijk richting vliegen, waardoor er eind februari een recordaantal Stormmeeuwen op het Noordwijkse strand zitten. In het kielzog van deze terugkerende meeuwenmassa verschijnt een opvallend aantal Kleine Mantelmeeuwen in Noordwijk. Nog nooit zaten er in februari meer dan vijftig van deze zomerse meeuwen op het strand.

In maart wordt het rustig en lenteachtig weer, waardoor het voedselaanbod snel afneemt. Alle vogels spoeden zich richting de broedplaatsen en het Noordwijkse strand wordt weer bijna meeuwloos.

Zo worden in zes weken tijd vele hoogte- en laagterecords op meeuwengebied gebroken. De belangrijkste oorzaak: het extreem warme én koude winterweer met als gevolg een overvloedig voedselaanbod of juist het ontbreken daarvan.

Foto's: Jan Hendriks

